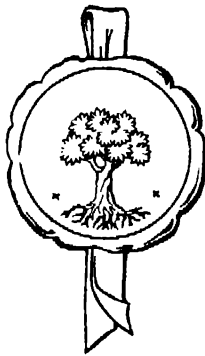
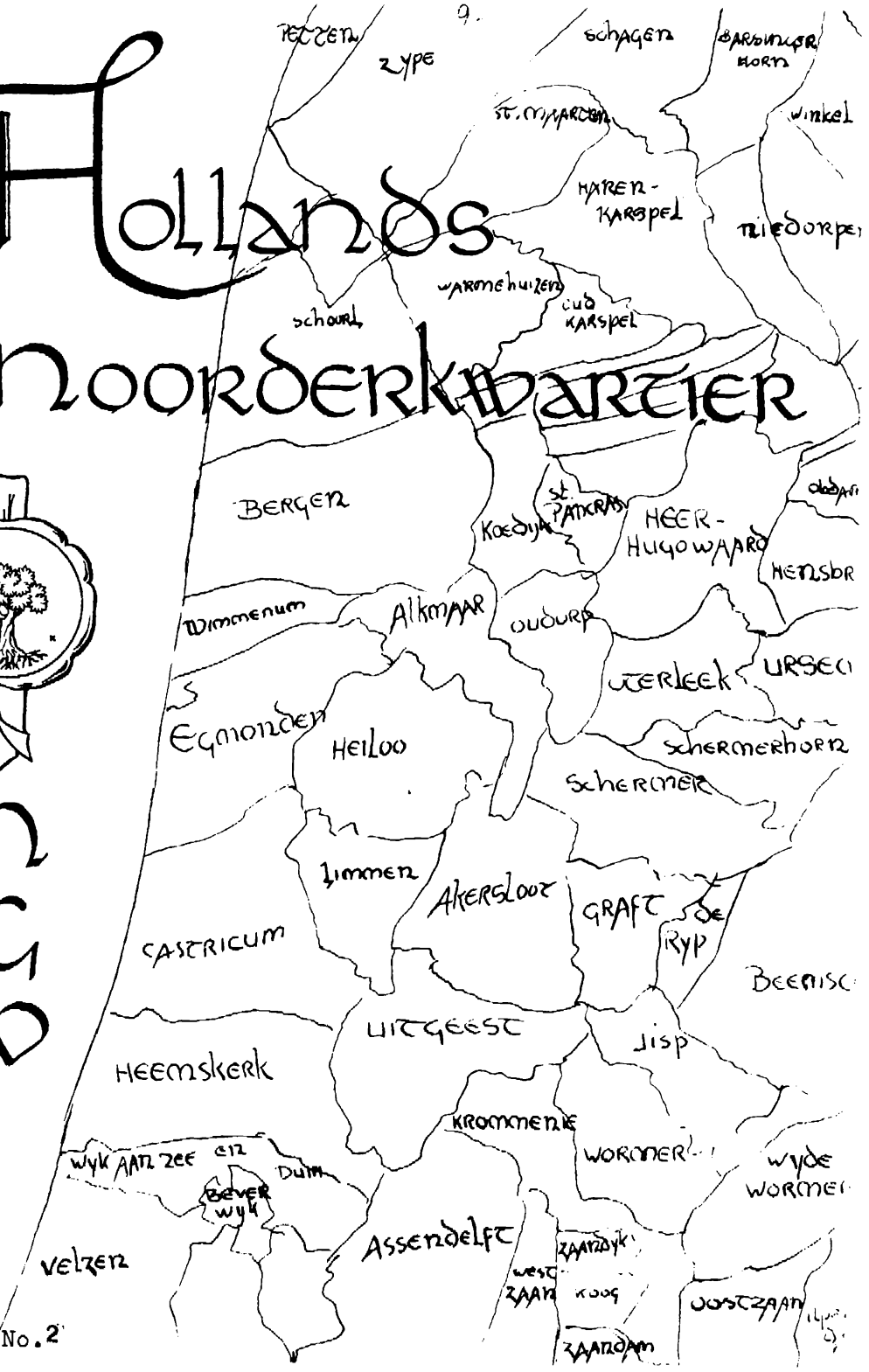

Hollands Noorderkwartier

BCH

Alkmaar, december 1986

Geachte leden en belangstellenden,

Het tweede nummer alweer van ons eigen volwassen afdelingsblad, en gezien de vele positieve reukties vast niet het laatste.

Nu betekent dat wel, dat u zelf leuke kleine vondsten, anekdotes, vragen, enz. moet inleveren bij ons bestuur, om de komende nummers ook goed vol te krijgen. Zelf denken wij aan korte recensies van boeken, die elke keer op onze leestafels in De Hoornse Vaart liggen. Maar ook andere aardige boekwerken mag u als recensie of als vondst insturen. Op onze laatste kontaktavond werd o.a. naar een huwelijk van voorouders gezocht, die aan de bouw van het Noord Hollandsch Kanaal (1819 -1824) meededen. Daarover heb ik nu een boekje gelezen, dat weer een goede literatuurlijst met nieuwe mogelijkheden bevat:

Het heet "Dit zijn mijn heren!" door Jeroen Sprenger en Vincent Vrooland, uitg. SUA Amsterdam, 1976.

Dat de Kanaalbouwers in Noord Holland een zeer slechte reputatie hadden, was mij al bekend.

Nu las ik dan eens uitgebreid over de zoetelketen, het drankmisbruik, de berovingen, illegale melkers en de moord op aannemer Gerrit Huyskers in Aker-sloot door Kees Duyn en zijne trawanten.

De bescheiden hierover en de rechterlijke bronnen vind u in het Rijksarchief nr. 1421- 16 b, 353, 365, 396, 407, 490, enz. Van de aangeklaugden worden vaak de leeftijden en de geboorteplaatsen opgegeven.

Hopelijk vindt U in de alfabetische naamlijst, die ik op dit boek heb samengesteld, iets van Uw guding:

Aarts

Asperen, van

Buuij,² Pietje, alias Jan de Tokker alias Josef Juffard,

Bemmelen, van

Biesheuvel ; Bleiktreu, alias de Kromme Barbier²

Bol

Bolten

Boogaard

Boom (de)

Blanken

Bu(ℓ)tenaar

Denau

Duin

Duyn²

Dungen, van²

Fontein Verschuur

Glimmerveen

Hegenaar

Hegeraad

Huyskens Heuvel, v.d.

Kaandorp Juffaert²

Kempe

Kerkhoven, van

Kraijenhof; Knoef

Laakman²

Lagerweij

Leij, van der

Merens ; Meulen, v.d.

Offermans

Oosterling ; Pauwli of Barbier

Philipse

Pronk

Provo Kluit ; Tokker, de

Schaap ; Schoofs

Schoorl

Smit (Josef) ; Smolders

Spin

Spanje, van ; Stravnouet

Stuifzand

Sulman

Theunisse

Veen

Veer

Verkrugge

Verschuur

Wilhelm

Zethoven

Zuylen, van

De personen , die met een ² zijn aangeduid, werden door het Hof van Assisen op 1. 12. 1823 veroordeeld.

Dit had U ook al kunnen vinden in „ons“ standaardwerk : „De archieven in Noord Holland“ van uitg. Samson/Alphen. Daarin vindt U o.a. , dat in Haarlem in het Rijksarchief van de ontelbare rechterlijke archieven (vanaf 1388 !) er enkele bestaan met algemene klappers op namen , nl. die van het Hof van Assisen over 1811-1838 , beslaande 60 strekkende meter , en van het Provinciaal Gerechtshof , over 1842- 1875, 65 meter.

Het genoemde jaar 1388 is echter een grote uitzondering . Het betreft Gooiland . De andere gemeentes beginnen meestal rond 1600 met hun oudste archieven.

Ik wil hierbij onze beide secretaressen nogmaals bedanken voor hun vele werk voor boekje 1 en hoop , dat U door Uw eigen bijdragen er een nog aardiger werkstuk van maakt .

J. J. Kaldenbuch
voorzitter

Na deze bemoedigende woorden van van onze voorzitter en zijn welkome bijdrage zijn wij weer verwoed in onze voorraad copy gedoken en hebben een mooie verzameling nieuwtjes voor U te voorschijn gehaald. Ook de bak "ingekomen stukken" bevatte enkele artikelen die geplaatst worden. Maar eerst komt hier onze agenda voor 't eerste halfjaar in 1987. Een nieuw jaar en nieuwe hoop op vervulling van alle wensen. Wij van de redactie wensen U veel heil en zegen en veel geluk bij 't zoeken naar vroegere familierelaties.

=====

Donderdag 29-1-1987. De heer en Mevrouw Hermanus uit Alkmaar.

aan de hand van dia's houden zij een tocht langs de archieven en graven in Nederland, Indonesië en de Banda-archipel, met accent op de geschiedenis van de

PERKENIERS VAN DE SPECERIJ-EILANDEN.

een lezing, waar wij veel van verwachten, met een schat aan informatie voor diegenen, die Indische voorouders in hun familie hebben. Voor alle avonden geldt:

Neemt vrienden en kennissen mee. Toegang gratis, lift aanwezig. Om 20.00 uur in Restaurant "De Hoornse Vaart", Hertog Aalbrechtweg 4. Vlak achter station Alkmaar Noord.

=====

Maandag 16-3-1987. Jaarvergadering, daarna CONTACTAVOND.

Met een volle boekentafel en de wederom bijgevlude kaartenbakken. Breng Uw eigen gegevens mee. Er is veel ruimte voor uitwisseling.

Ook kunt U voor de microfoon over Uw eigen moeilijkheden vertellen, misschien weet iemand een oplossing waar en hoe U verder kunt zoeken. Of U kunt ons wijzen op nieuwe voor ons onbekende bronnen. Heeft U stukken die onleesbaar voor U zijn? Neem ze mee, Verschillende van ons zijn bekend met 't oude schrift en kunnen U helpen.

=====

Donderdag 7-5-1987. Mevr. A.A.Th. Dunselman over het wel en wee van de WEESKAMER-ARCHIEVEN.

In de Oud Rechterlijke Archieven van Holland en Zeeland en van sommige plaatsen daarbuiten, vinden wij de Wees-kamer-archieven. Zij geven veel informatie voor ons stamboomonderzoek, zo veel, dat het eerste archief dat wij raadplegen na de Doop-Trouw-en Begraafboeken

het weeskamer-archief zal zijn. Een Wees-

kamer (niet te verwarren met een weeshuis) is een gerechtelijk instituut dat de belangen van de wezen en de halfwezen behartigt. In de lezing over de weeskamer-archieven wordt uitleg gegeven, hoe en waar wij deze kunnen raadplegen en worden voorbeelden gegeven van het grote scala aan informatie die deze archiefstukken ons bieden. Na afloop is er gelegenheid tot vragen stellen. Mevr. Dunselman is een zeer gewaardeerd spreekster. Haar lezing mag U beslist niet missen.

=====

Agenda van de Jaarvergadering op 16.3.'87.

- 1 Opening door de voorzitter.
- 2 Financieel verslag van de penningmeester.
- 3 Jaarverslag door de secretaresse.
- 4 Ingekomen stukken.
- 5 Voordracht door het bestuur, zij stelt als afgevaardigde van de redactie van "ons boekje" voor Mevr. W. Hermanus-Schipper.
- 6 De voorzitter stelt de redactieleden voor, te weten Mevr. W. Hermanus, Mevr. A. de Reus, de Hr. K. v. d. Veer en Mevr. Stierp.
- 7 Samenstelling v.o. Feestcommissie i. verb. 25 jarig bestaan v.d. afdeling Hollands Noorderkwartier. Indienen van voorstellen gericht op het naar buiten treden van de vereniging.
- 8 Rondvraag, Sluiting.

Mededeling.

Het gemeente-Archief organiseert wederom een cursus Paleografie (oud-schrift lezen) voor beginners. De lessen zijn op Woensdagavond van 19.00-21.00 uur in het archiefgebouw, Oudegracht 247, Alkmaar. Het cursusgeld bedraagt f. 79.—. U kunt zich aanmelden aldaar of bij Mevr. E. v. Vliet-Mak. Tel: 072-123070.

==+==+==

DE VERENIGDE OOSTINDISCHE COMPAGNIE.

De in 1602 opgerichte V.O.C. ontving van de Staten-Generaal een handelsmonopolie voor het operatie gebied gelegen ten oosten van Kaap de Goede Hoop tot Straat Magellans. Tevens ontving zij enkele soevereine rechten: Het recht in haar handelsgebied een legermacht te bezitten en om diplomatieke contracten met Aziaatische bestuurders te sluiten.

De organisatie van de V.O.C. was in Nederland gedecentraliseerd. Zij was het overkoepelend orgaan van de zes bestuurlijke en administratieve eenheden, de zogenoemde Kamers (Amsterdam, Zeeland i.e. Middelburg, Delft, Rotterdam, Hoorn en Enkhuizen). Iedere Kamer op zich werd door bewindhebbers bestuurd en had onder meer zijn eigen equipage afdeling en zijn eigen soldij administratie ten behoeve van de dienaren, van de laagste tot de hoogste rang -in Azië en de Kaap - die bij één van de zes kamers in dienst waren.

Het hoogste gezag van de "Companie van Verre" in Nederland en Azië berustte bij Heren XVII, die door de zes Kamers werden gekozen (acht leden voor Kamer Amsterdam, vier voor Zeeland, één voor elke andere Kamer, terwijl de 17e plaats bij toerbeurt werd vervuld).

De organisatie van de V.O.C. in Azië was uitermate gecentraliseerd. In Batavia zetelde het College van Gouverneur-Generaal & Raden (G G & R), de zogenaamde Hoge Regering. Deze had aanzienlijke beslissingsbevoegdheden, maar was uiteindelijk verantwoording schuldig aan Heren XVII. - De V.O.C. werd opgeheven in 1795.

Ten dienste van de onderzoekers naar een dienaar van de V.O.C. liggen de volgende rollen en boeken bij het Algemeen Rijksarchief te 's-Gravenhage ter inzage, waarbij men er rekening mee moet houden, dat uit de V.O.C. periode maar een deel van de bescheiden is overgebleven. De drie secties uit het V.O.C. archief, die één onderling samenhangend geheel vormen, zijn:

A. De generale land- en zeemonsterrollen.

Hierin vindt U over de periode 1691 tot 1792 een opgave van het totale land- en zeepersoneel in onze Aziatische koloniën en van Kaap de Goede Hoop, per jaar en per dienaar. Die opgaven kunnen worden vergeleken met de Nederlandse belastingregisters. Vermeld zijn persoonsgegevens, Kamer van in dienst treding, naam van het schip, waar-

mee men in de Cost arriveerde(!), rang, gage, jaar van aankomst in de Cost en de naam van de V.O.C. vestiging, waar hij werkzaam was.

Alleen de rollen van Zeeland en Amsterdam zijn overgebleven; de eerste lopen van 1720-1792, de laatste van 1631-1792. Aangezien de inhoud van de generale rollen (dus van alle rollen samen per Kamer per jaar) identiek is, kan men het beste die van Amsterdam gebruiken: die van Zeeland zijn minder handelbaar en bovendien hield deze Kamer de landmonsterrollen en zeemonsterrollen tot en met 1799 gescheiden. De rollen van 1790 en 1791 zijn zeer onvolledig. Alle monsterrollen zijn niet geficheerd.

B. De Scheepssoldijboeken (1633-1795), a.h.w. de loonadministratie per reis en per uitgezeild(!) schip, per schepeling genoteerd. Men treft erin aan : familienaam, rang, gage, vorderingen en schulden tijdens de reis, vertrek- en aankomstdatum van het schip; tevens weer de vestigingen.

Hoewel in deze boeken vele, voor de genealoog belangrijke gegevens genoteerd zijn, is het nadeel, dat de naamsregisters alleen op voornaam zijn ingevuld, niet alfabetisch-lexicografisch en niet steeds betrouwbaar.

Voornamelijk van de 30 laatste jaren in de 17e eeuw zijn er slechts 198 boeken aanwezig; van de 18e eeuw echter is ruim 90 % van de boeken overgebleven. Alle boeken zijn geficheerd.

De weeskamer archieven van de zes vermelde steden bezitten eveneens belangrijke gegevens.

C. Rollen der gequalificeerde civiele en militaire dienaren (1701-ca.1789: Amsterdam; 1699-1791: Zeeland).

Behalve de gegevens uit de monsterrollen staan hierin tevens vermeld de voorafgaande gequalificeerde rangen (vanaf jong assistent en vanaf sergeant) + gages + jaren van bevordering en door wie bevorderd. Ook hier is de reeks van de Kamer hanteerbaarder. De in de monsterrollen vermelde scheepsnaam en het jaar van vertrek zijn de onmisbare schakels met de soldijboeken; de plaats van werkzaamheid (V.O.C.-vestiging of Compagnieschip op de inter-Aziatische routes) is de onmisbare schakel met de rollen van gequalificeerden.

3. Betaalsrollen voor matrozen en soldaten, bestemd voor schepen van Kamer Zeeland (1703-1794)

De rollen zijn geordend per schip en betreffen de uitbe-

taling van het z.g. "handgeld" van 2 maanden gage van soldaten en matrozen, die ter ontvangst hun handtekening plaatsten.

De rollen zijn niet geficheerd.

Een ingang op deze boeken vormen de geficheerde scheeps-soldijboeken.

E. VERZOEKBOEKEN VAN MATROZEN EN SOLDATEN bestemd voor schepen van Kamer Zeeland.

Hier betreft het verzoeken om tijdens hun verblijf in Azië aan nader te noemen personen uitbetalingen te doen. Ook hier weer hun handtekening.

F. Kassaboek, tot 1700, met vermelding van de hoogte van het kostgeld en de rangen.

G. Scheepsjournalen tussen de eilanden onderling.

H. Collectie van Oost-Indische testamenten (1698-1807) met een aanvulling hierop van 1718-1807.

Klapper op familienamen. Complete boedelbeschrijving.

I. Stamboeken van de in Indië verblijvende militairen.

De boeken zijn geficheerd. Het nadeel van de boeken is, dat er veel sprake is van aangenomen namen.

J. Fichescollectie van Mr. Bloys van Treslong Prins, IN HET VOORMALIGE LANDSARCHIEF TE DJAKARTA, maar eveneens bij het Centraal Bureau voor Genealogie te Den Haag.

Niet aanwezig zijn de registers enz. vanaf 1596, toen het eerste schip onder Houtman en de Keyzer naar Ned. Oost Indië vertrok, en 1602, de oprichting van de V.O.C.

De Compagnie had 20 tot 30.000 dienaren, waarvan 60 % soldaten (+ 1700). Gemiddeld overleed onderweg ongeveer 10 % van de bemanning door typhus, scheurbuik, dysenterie en malaria. Na het overlijden werden de bezittingen op het schip geveild; de opbrengst kwam ten goede aan de nabestaanden.

Bij het A.R.A. zijn de vermelde boeken enz. te vinden

onder:	INV.	plaats	JAAR	INV. NRS.
zie A:	156	Amsterdam	1720-1791	5168-5239
	160	Zeeland	1691-1791	11534-11820
zie B:	163	De boeken van alle zes Kamers staan bij elkaar. Het rode nummer is het opvragingsnummer van het stuk.		

zie D: inventarissen 160 en 161, inv.nr. 11959-12109
zie E: inventaris 161 inv.nr. 12227-12321
zie F: inventaris 156 inv.nr. 6844-6897
156 inv.nr. 6899-6927

(betreft de aanvulling)

Lectuur: F. Lequin - Het personeel van de Verenigde Compagnie in Azië in de 18e eeuw, meer in het bijzonder in de vestiging Bengalen, -1982.

In de A.R.A.-bibliotheek bevinden zich voorts: Beschrijvinge van de Costindische Compagnie, van de Advocaat van de V.O.C. Pieter van Dam, RGP GR.SERIE Nrs. 63, 63, 74, 76, 83, 87, 96.

Dutch Asiatic Shipping, RGP, gr. serie, nrs. 166, 167, overzicht van scheepsreizen v.d.V.O.C. en voorcompagnieën tussen Nederland en Azië en vice versa (1595-1795).

Generale Missiven der V.O.C. van J.G.&R. aan XVII, 1610-1725, RGP, gr. serie nrs. 104, 112, 125, 134, 150, 159, 164. Behelst het reilen en zeilen van het V.O.C. bedrijf in Azië.

Bovengenoemde publicaties zijn alle voorzien van indices of persoons- en scheepsnamen.

De Atlas Joh. Vingboons van 1660 met 118 kaarten.

Op de Afdeling Indische pensioenen van het Ministerie van Binnenlandse Zaken te 's-Gravenhage bevinden zich de jongere Indische (K.N.I.L.) archieven.

Zie verder Gens Nostra 1986, no.1, pag.14.

=====

Bijdrage van de heer R. Dojes.

WAT VOOR WOORD IS DAT????

	Acte.
Broel	Bederven, ingewikkeld maken, in de verte verwant met 't Franse "Brouille" in West-Vlaanderen bekend als "Broelen", rommel, wanorde.
Desolate boedel	Failliete boedel.
Emolumenten	Voordelen, het genot van de emolumenten der schepenen bij het passeren ener acte als loon voor hun later af te leggen getuigenis daar over.
Gueux	Schooiers. Later erenaam Geuzen. Gesproken door Karel van Berlaymont, voorzitter der Raad v.State onder Margaretha van Parma.
Insolvent	Onvermogen om aan zijn geldelijke verplichtingen te voldoen.
Interdict	Verbod. Kerkelijke straf over een R.K. Gemeente of Landstreek uit gesproken.
Krappie	In 't algemeen een kram. Tegengekomen als "Boekslotje".
Lastadier	Afgeleid van Lastadie = Lastageboot. Naam v.e.bepaald soort schip, een beballaste boot. Volgens Witsen Scheepsb.499a. ook in de betekenis van Scheepswerf. Ook Lastagie, vroegere naam v.e.terrein buiten de toenmalige wallen van Amsterdam. Naam v.e. bewoner v.d.Amsterdamse Lastage.
Legerstat	Grafstede in de kerk. In Akersloot een begrafenis.
Libertyn	Vrijdenker, houdt zich niet aan bepaalde gevestigde orderegels van geloof of moraliteit.
Realteiling	Bezit gedeeld door alle kinderen volgens burgerlijk wetboek van 1838.
Macadamweg	Verharde weg, genoemd naar de uitvinder Mac Adam.1757-1836.
Nachtglas	Zandloper, om 's nachts de tijd mee te meten, vroeger op schepen gebruikt. Nachtkijker.

Oir	Afstamming, erfgenaam.
Oirconde	Getuigenis.
Pakkaatje	Bagage, tros.
Passementwerk	Beaorduursel op revers of kleding.
Pré-legaten	Vooruitbetaling van de te verwachten erfenis.
Presentibus	
Testibus	Waarbij alle getuigen aanwezig zijn.
Schabel	Zit- kniel- of voetenbankje.
Servituyten	Recht van overpad, erfdienstbaarheid, zakelijke last die op de bezitter van enig goed rust.
Sexman	Zegsman (verbastering).
Vagebundi Liberni	Vrij zwervend.
Veer voeren	Prachtig overdadig leven.
Vroomsten	Dappersten, Kloeksten.
Weer	Juridisch feitelijk genot v.e.zaak, b.v. Bruyckweer, vandaar dat "weer" ook betekent: akker, hoeveelheid grond, stuk land tussen twee sloten.
Zegsluiden	Arbiters, Wijze mannen.

=====

Mevr.A.G.Molendijk-van der Ploeg, Slotlaan 47, 1829 BC Oudorp N.H. heeft de volgende vragen:
Cornelis Symons Wittebol, 1725 binnenschipper te Opmeer gehuwd met Grietje Duins,waarsch. d.v.Pieter Gerritse Duin,evenals voorn.Wittebol schepen v.Opmeer.
Symon Cornelis Wittebol geass. met zijn moeder Grietje Duins tr. Bregje Harks Bouwens in de Schermer.Huw.voorw. 29.5.1764 te Alkmaar. Tr.Heerhugowaard 3.6.1764. Nageslacht bekend. Symon heeft waarschijnlijk een broer Pieter gehad.Waar komt Cornelis Symons Wittebol vandaan ? In Leiden en Winkel waar de naam Wittebol ook voorkomt,is geen aansluiting gevonden.

=====

De Heer Stroet uit 't Harde heeft lijsten met namen van aangetrouwden van de Familie Stroet uit Noord-Holland gemaakt. Deze liggen op de boekentafel ter inzage. Tevens enige lijsten met namen uit de achterhoek. Hij zelf vraagt gegevens over elke "Stroet",die U mocht tegenkomen. De Heer S.Stroet,Zudendorpweg 34 8084 BN 't Harde.Tel:05255-2599.

Beroepen, die ons vreemd in de oren klinken.

Comes Palatinus	
Caesarus (C.P.C.)	Hofbeambte v.d.Keizer.
Dading	Minnelijke schikking.
Dadungsludenfrunden	Scheidsrechters, goede mannen vertegenwoordigers v.twee partijen die een juridisch geschil moeten bijleggen.
Faber	Smid
Faberliguarius	Kopersmid
Hospes, hospitis	Gastheer, waard, herbergier.
Informateur	Huisleraar.
Jotterluden	Vissers.
Iniarius	Timmerman.
Lorarius	Zadelmaker
Ludi Magister	
Ludi Moderator	Schoolmeester.
Magistraat	Overheid, Stadsbestuur. Gerecht- lijke macht.
Notaris Notarius	Snelschrijver, iemand die met afkortingen (notae) schreef.
Obstetrix	Vroedvrouw.
Obstetricator	Vroedmeester.
Operarius	Handwerker, dagloner.
Pannifex	Lakenwever.
Pellifex, Pellio	Bontwerker.
Pictor	Schilder.
Piscator	Visser.
Ruwaard	Tijdelijk bewindvoerder, plaats- vervangend .Toeziender.
Sartor	Kleermaker
Scriba, Scriptor	Secretaris, schrijver.
Secretaris	Stadsschrijver.
Sutor	Schoenmaker.
Talman	Advocaat raadsman, redenaar, Tolk.
Tavenier	Herbergier, Waard
Theologus, theologant	Gods-geleerde, Schriftgeleerde.
Thesaurier	Schatmeester.
Vespillo	Doodgraver, lijkbidder.
Vicarus	Plaatsvervanger, b.v. Vic. Stad- houder.
Zaakweldige	Aansprakelijk persoon. Crediteur.

+++++

Twentse naam in Noord Holland.

In Oost Overijssel ligt het voormalige drostambt Twente, daarvoor de Graafschap Twenthe, daarvoor het land van de stam Tuihantie. De naam is zeer oud en komt het eerst te voor schijn in de Romeinse tijd. Of de Tubanten zich gemengd hebben met de Saxen is nog een strijdvraag. (zie b.v.Slicher van Bath, Mens en land in de Middeleeuwen)

Op enig moment hebben zich "boeren" in Twente gevestigd. De boerderijen werden gegroepeerd in hoven en marken, waar we niet verder op in gaan. Op den duur werden deze vrije boerderijen, al of niet vrijwillig, overgenomen door de bisschop van Utrecht, van ca. 1000 tot 1528 Heer van Overijssel.(Oversticht).

De boeren werden daarmee horig, d.w.z. ze hoorden bij de inventaris van de boerderij. Naast allerlei op te brengen belastingen en hand-en spandiensten, te verrichten voor de Heer, was één van de verplichtingen, dat het overnemen van het erf door een zoon of dochter, onderworpen was aan de goedkeuring van de eigenaar.

Meerdere zonen of dochters moesten maar zien dat ze een eigen bestaan opbouwden.

Na 1528 werd het landheerschap overgenomen door Karel V en Philips II, bij het ontstaan van de republiek door de staten van Overijssel. Deze horigheid duurde voort tot ca. 1830,

Onder de hof Wedehoen lag in de marke Wedehoen en Kotwick het horige erf Spenkelink, genoemd vanaf 1380 in de bisschoppelijke belastingregisters. Pas na 1600 is er iets met zekerheid te zeggen over de bewoners en deszelfs familierelatie. Zo woonde er omstreeks 1725 het gezin Berend Spenkelink. In 1714 huwde de oudste zoon Jan die te zijnertijd het erf overnam (met toestemming van de staten). Er waren echter meer zonen.

De jongste zoon Roelof. gedoopt 1697 te Goor, kwam terecht in 's-Gravenhage, waarschijnlijk met een kist kleding als enig bezit, zoals gebruikelijk was. Hij huwde aldaar met Cornelia Caper in 1728.

Aangezien de naam van de bruidegom vreemd was in Den Haag, werd op den duur bij de doop van kinderen en kleinkinderen de naam verbouwd tot Sprenkelink, Sprenkeling en zelfs Springeling. Er vertrok een nazaat van dit echtpaar Gerardus Adrianus Sprenkeling, geboren 1798 te Den Haag,

als kleermaker naar Alkmaar, alwaar hij 1.5.1831 huwde met Elisabeth Schellinkhout en kinderen kreeg.

Nu weer even naar Twente, waar op het erf het beheer werd overgenomen door de oudste zoon van Jan, Bernardus, of in het Twents Berend, ca, 1760.

Berend werd op zijn beurt weer opgevolgd door zijn oudste zoon Gerardus (Gerrit) ca. 1800. Gerrit had een jongere broer Hendrik, geboren 26.12.1766 te Delden.

(Wedehoen, later Wiene/Zeldam lag in het Rigterambt Delden). Hendrik duikt op in Wieringen als timmerman, N.H. Het duurt niet lang of zijn naam en die van zijn afstammelingen is veranderd in, jawel Spenkeling. Hij huwde 3x en kreeg nazaten. Om kort te gaan, in 1947 woonden er in Noord Holland 81 personen met de naam Spenkeling.

Met medewerking van leden van de N.G.V.(1) heb ik al heel wat informatie van deze familie verzameld. Maar als U mij gegevens van huidige vertakkingen kunt verstrekken houd ik me aanbevolen. G.J.H. Spenkelink

Rachmaninofstraat 11

7558 DN Hengelo (O)

(1) Mevr. Scholten te Alkmaar
Hr. Zijp te Den Helder.

~~~~~

OPROEP OPROEP OPROEP OPROEP OPROEP OPROEP

Over 4 jaar bestaat onze afdeling Hollands Noorderkwartier 25 jaar. Om dit luister bij te zetten gaan onze gedachten nu al uit naar een expositie. En zoveel mogelijk met eigen werk. Wij vragen de medewerking van alle leden om met uw genealogie of kwartierstaat naar dat tijdstip toe te werken. Ook andere ideeën en/of suggesties zijn welkom !!!

De Boekbespreking komt deze keer van de Heer Polet.
 Waar we hem zeer erkentelijk voor zijn.

"DE WALEN", 'n onderhuidse beweging.
 2e druk 1980. Auteur, Guido Fonteyn. Lannoo/Tielt/A'dam.

Voor de Vlaamse Beweging heeft Nederland nooit zo veel belangstelling gekoesterd. En het bestaan van een Waalse Beweging is nimmer tot onze kleistreken door gedrongen. Jammer, want de niet te loochenen tegenstellingen tussen Vlamingen en Walen zorgen nog steeds voor rimpelingen op het West-Europese politieke vlak en voor voortdurende botsingen in de Belgische Nationale politiek. Het medium T.V. brengt die bij tijd en wijle in de Nederlandse huiskamers.

Het boekje van Guido Fonteyn, dat de krachtsinspanningen van de Walen om hun aanvankelijke hegemonie in de Belgische staat van 1830 te handhaven schetst, is dus zeer op de actualiteit toegesneden.

Aan een Waalse beweging was in het België van 1830 bepaald geen behoefte. De Franstalige, Fransgezinde en geheel op de Latijnse cultuur afgestemde aristocratische en patricische gezagsdragers deelden de lakens uit. Trouwens heerste in die kringen, en niet te vergeten in die van de hoge geestelijkheid de opvatting, dat het Vlaams (=Nederlands) nu eenmaal ongeschikt was om als voertaal van wetenschappelijke, politieke en culturele beschouwingen te dienen. In de Belgische boezem heersten twee naturen, een Latijnse en een brede rand, tweedehandse Grensgermaanse en per definitie moest de laatste geëlimineerd worden. Een kwestie van tijd dus! Pas té laat kregen de Waalse machthebbers in de gaten, dat dit concept niet alleen niet deugde, maar dat dit voor hen ongemerkt in hun nadeel verkeerd was.

Het overduidelijk bewijs kreeg men ten leste thuisbezorgd. Bij het referendum (1950) over de koningskwestie stemde het merendeel der Vlamingen vóór de terugkeer van Leopold III, en de Walen stemden massaal tegen. Bij elkaar een krappe meerderheid voor deze koning, doch gezien het daarop volgende Waalse straatrumoer was een abdicatie onvermijdelijk. Na 1945 is de roep van de Walen om in het Franse staatsverband te worden opgenomen, onmiskenbaar duidelijk geworden. Doch gezien de internationale politieke verhoudingen is het kruipen

in de Franse huid een onmogelijke tour de force. De auteur is er in geslaagd de duidelijke schets te geven van de ontwikkeling van België naar een op zijn minst vergaand federaal statuut, terwijl hij duidelijk laat uitkomen dat dit in de toekomst nog geen eindpunt betekent.

Voor het Nederlandse publiek een interessant verhaal, omdat zeker voor een deel, het bovenbeschreven proces op het Nederlandse politieke bord zal worden opgediend.

TH.W.POLET.
Castricum.

Droogmakerijen in Noord-Holland.

In deze streken kennen we veel droogmakingen van plassen ingedijkte gronden etc. Deze gebieden hadden namen, die ons nu misschien niet meer zo bekend zijn. Andere namen zijn juist zeer bekend, b.v. een bekende woonplaats zoals Heer-Hugowaard. Uw naam kan afgeleid zijn van zo'n meer-plas- of veendroogmakerij.

In het boek "Bedijking, Opkomst en Bloei van de Beemster" door J. Bouma, facsimilé uitgave van het oorspronkelijke boek, dat in 1857 te Purmerend bij Schuitemaker werd uitgegeven, staan alle droogmakerijen van N.H. genoemd, compleet met de dichtsbijzijnde plaats, het jaar van droogmaking en de grootte in bunders. We hebben er een lijst van gemaakt die in te zien is (op de boekentafel) of aan te vragen is bij het secretariaat van onze afdeling.

=====

Wist U...???

dat Amsterdamse weeskinderen naar Twente overgebracht werden en daar in de huisgezinnen van de wevers werden opgenomen?

en

dat

De Ambachtsheerlijkheid Koedijk door de Staten van Holland en West Friesland op 24 November 1730 aan de stad Alkmaar verkocht is.

Vanaf die datum heeft het stadsbestuur de schouten benoemd en zijn de gegevens te vinden in het stadsarchief van Alkmaar.

Verschillende leden zijn nieuwsgierig naar 't gebruik van de computer in de genealogie. Ook de N.G.V. heeft een computerdienst en geeft regelmatig een tijdschrift uit. Wij hebben de heer C. Molendijk bereid gevonden iets over dat tijdschrift te vertellen.

"Gens Data" is een tijdschrift, dat vier maal per jaar verschijnt en uitgegeven wordt door de computerdienst van de N.G.V. Het houdt zich bezig met de vraag welke diensten een computer kan bewijzen aan de genealoog, wat betreft invoer, opslag, sorteren en uitprinten van zijn gegevens in de vorm van een gezinsblad, kwartierstaat, stamreeks of genealogie.

Een abonnement kost f 15.- per jaargang en het 1e nummer van de vierde jaargang is in oktober verschenen. De prijs van losse nummers (voor zover voorradig) is f 5.-. De vier nummers van de 1e jaargang, die onder de naam "Stambomen en Computers" verschenen, zijn uitverkocht. Betalingen van abonnementen en losse nummers kunt U doen op Postgiro nr. 5515199 t.n.v. Computerdienst N.G.V. p/a Kometenstraat 92, 1223 CM Hilversum. Iedereen kan zich abonneren, en behoeft geen lid te zijn van de N.G.V. In het blad worden naast mededelingen om het contact met de leden te onderhouden, ook artikelen opgenomen, die in gaan op de problemen, die te maken hebben met het gebruik van computers voor de genealogie. Ook ervaringen van lezers en besprekingen van programma's worden gepubliceerd. Diverse buitenlandse tijdschriften op dit gebied worden besproken en kort samengevat.

Er is ook een werkgroep programmatuurontwikkeling, die reeds enkele programma's heeft ontwikkeld, die kunnen worden aangeschaft bij de dienst bestellingen van de N.G.V. Deze programma's zijn geschreven volgens het Basiscode-2 protocol, zodat zij, met een vertaalprogramma, op veel verschillende computers kunnen werken.

Voor verschillende computersystemen zijn of worden gebruikersgroepen opgericht. Momenteel zijn dat:

Apple & comp.	CP/M-systemen	TRS -80
Atari ST	IBM PC/XT & Comp.	ZX-Spectrum
BBC	MSX	
Commodore 64	P 2000	

=+ =+ =+ =+ =+ =+ =+ =+ =+ =+ =+

De Heer Molendijk

Slotlaan 47 1829 BC Oudorp tel:072-121259 is voor Alkmaar en omstreken de contactpersoon.

ZWANENDRIFT

Zwanendrift is het recht om zwanen te houden. In 1323 wordt Hendrik van Heemskerk, 's gravens knape door Willem III beleend met alle de zwanen "hem aangekomen" van Gerrit Bartoud III van Akersloot.
(Regesta Hannonensia 144)

Zwanen waren edele vogels, niet iedereen mocht ze doden, want zij waren eigendom van de adel. Zelfs mocht iedereen zwanen houden, in elk geval had de Heer het recht om voor het zwanen houden een zekere som of cyns te eisen. De edelen bezaten dus het recht van zwanendrift. Of zij zich ook wel in zwanen konden vermommen of in zwanen gedaanten konden vliegen, gelijk het volksgeloof wil? Zij moesten dan eerst een z.g. zwanenhemd aantrekken. Er is zelfs een legende van een:

ZWANENJONKVROUW VAN KENNEMERLAND

(In Franke's legenden langs de Noordzee, zie de goede Waterlandse Swane: Enkhuizen 1945, 48 en andere bladz.) de legende luidt:

De Heer van Adrichem, van de plaats waar nu Heemskerk ligt, had bij het bad een zwanenjonkvrouw verrast en haar zwanenhemd meegenomen, dat zij had afgelegd. Daardoor kon hij haar dwingen hem op het kasteel te volgen, waar zij enige jaren als man en vrouw leefden. Later wenste hij een gewone vrouw te huwen en toen de zwanenvrouw dat vernam, viel zij dood neer en verdween in haar zwanengestalte, zonder dat men ooit meer van haar hoorde of zag. Telkens als later Adrichem door onheil werd bedreigd, hoorde men des nachts droeve klachten en zag men een witte zwaan over het huis zweven.

Onze vraag is: Wie weet er meer over zwanendrift te vertellen ?

Heeft U ook iets interessants wat 't vermelden waard is? U kunt dat inleveren op een van onze bijeenkomsten of aan onderstaand adres.

Redactie adres: Frieseweg 12
1823 CD Alkmaar.

Doet U dat wel vóór 1 Juni '87.

Wil Hermanus, Annie Stierp, Anne de Reus en
Kees van der Veer.

Financieel overzicht over het jaar 1986
afdeling Hollands Noorderkwartier van de N.G.V.

===

	Begroting:	Uitgaven:
Stencils/kopieën (w.o. uitgegeven periodiek)	f 200.—	f 363,70
Kantoorbehoeften (w.o. naamklapper)	" 50.—	" 323,25
Porti	" 400.—	" 367,27
Telefoonkosten	" 100.—	" 48,20
Sprekers:		
-Boekenbonnen e.d.	" 350.—	" 250.—
-Consumpties/reiskosten	" 200.—	" 210,35
Zaalhuur	" 150.—	" —,—
Onvoorzien	" 200.—	"
-Afscheid plaatselijk bestuur	"	" 34,90
-Afscheid landelijk bestuur	"	" 25,—
-excursie Edam	"	" 92,23
-Boeken	"	" 88,25
Rente	-/-	" 1,80
Kosten eigen afdeling	<u>f 1650,—</u>	<u>f 1801,35</u>
Reiskosten landelijke vergadering	" —,—	" 115,40
Totaal	<u><u>f 1650,—</u></u>	<u><u>f 1916,75</u></u>

De begroting voor 1987 is ingediend, maar moet nog goedgekeurd worden.

Tot zover het jaarverslag van de penningmeester.

De heer A.Happe.

Bestuurssamenstelling:

Voorzitter J.J.Kaldenbach. Vice-voorzitter en penningmeester A.Happe, Afgevaardigde en lid propagandacommissie R.Dojes, Bestuurslid en notuliste G.Erkamp. Kascommissie J.J.M.Beelen, A.Waalewijn, Reserve kascomm. J.de Boer.

VRAGENRUBRIEK ??????

Wij hebben antwoord ontvangen op ons verzoek naar de betekenis van het woord Kadel, wat wij U niet willen onthouden.

" Kadel " , is een woord uit het Indische Hollands. Het werd in de 18e en 19e eeuw dagelijks gebruikt in de toenmale Nederlandse overzeese gebiedsdelen, zoals Indië en Zuid Afrika. In het Zuidafrikaans is het woord nu nog bekend.

Het betekent: bed,- vaak eenvoudig bed zonder hemel-, of rustbank.

In 1622 gebruikte men op Ambon het woord "Catell" al voor rustbank. Men denkt dat de oorsprong ligt in de taal van de Tamils.

Het woord komt vaak voor in oude geschriften, brieven en reisverslagen uit die tijd, over belevenissen in de Oost (b.v. in de boeken van Valentijn).

Al deze gegevens kregen we van het Instituut voor Lexicologie, Postbus 9515, 2300 RA Leiden.

Dit instituut stuurde ons enkele bladzijden van een reisbeschrijving onder de titel "Priangan" van Dr. F.de Haan, landsarchivaris te Batavia, uitg. in 1911 door het Bataviaasch Genootschap van Kunsten en Wetenschappen. Dr. de Haan gaat hier uitvoerig in op het woord Kadel, en geeft vele voorbeelden.

=+=+=+=+=+=+=+=+=+=+=+=

Losse Wetenswaardigheden.

De Chirurgijns in Amsterdam behoorden tot het Klompen en schaatsmakersgilde.

Apothekers, drogisten en chemisten behoorden tot het gilde der Kramers en Marslui.

Ieder apotheker diende een dispensarium of winkelboek te bezitten met recepten.

Het loon van een chirurgijn was bij het ontbieden vier stuyvers en verder twee stuyvers, 's nachts echter mocht dubbel tarief berekend worden.

Om in een ziekenhuis opgenomen te mogen worden, reikte de stadsregering een loodje uit, voor de gasthuis vader of moeder het bewijs dat men vergunning had gekregen om opgenomen te mogen worden. Het ziekenhuis werd toen veelal gezien als het voorportaal des doods. Zo kennen wij de uitspraak: "Hij legt het loodje".....

N.C.V. Sect. Aid.
HOLLANDS-NOORD-ALDKWARTIER
Mevr. A. Stierp-Impink
Past. H. C. Maatstraat 4
1829 BK ALKMAAR OUDORP

PORT BETAALD
PORT PAYÉ
ALKMAAR